

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra obecné zootechniky a etologie

**Porovnání systémů testování výkonnosti sportovních koní
v České republice a v zahraničí**

Bakalářská práce

Autor práce: Tereza Bláhová

Obor studia: ABPZ

Vedoucí práce: Ing. Barbora Hofmanová, Ph.D.

© 2017 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Porovnání systémů testování výkonnosti sportovních koní v České republice a v zahraničí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21.4.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce Ing. Barboře Hofmanové, Ph.D. za cenné rady a připomínky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu po dobu celého mého studia.

Porovnání systémů testování výkonnosti sportovních koní v České republice a v zahraničí

Souhrn

Již ve starověku byla věnována velká pozornost výběru plemeníkům, kteří byli následně velmi ceněni. Selektce koní se pak dlouhá léta zdokonalovala až do dnešní podoby.

Výkonnost je definována jako výsledek dosažený při vysokém pracovním úsilí, aniž by však docházelo k poškození organismu. Podstatou výkonnostních zkoušek je předvedení zvýšených výkonů, které ovšem budou úměrné věku koní, aby nedocházelo k psychickému ani fyzickému stresu.

Český teplokrevník je nejrozšířenějším teplokrevným plemenem v České republice. Jeho chov je veden Svazem chovatelů českého teplokrevníka, který současně určuje způsob testování jejich výkonnosti. To zahrnuje hodnocení hříbat, zkoušky základní výkonnosti klisen a hřebců, předvýběr a 70denní test hřebců, kritéria mladých koní a v neposlední řadě sportovní testaci.

KWPN, hannoverští a holštýnští teplokrevníci a selle français dominují současnému jezdeckému sportu, zejména v parkurovém skákání a v drezuře, pro které jsou primárně šlechtěni. Systémy pro testaci výkonnosti těchto plemen jsou definovány řady plemenných knih.

S testováním výkonnosti souvisí odhad plemenné hodnoty, který se stanovuje zpravidla metodou BLUP Animal model. Nejčastější charakteristikou výkonnosti koně je zisk dotací, tedy sumy, kterou vyhraje za jednu sportovní sezónu. Tuto charakteristiku ovšem nelze v chovu českého teplokrevníka uplatit, protože většina sportovních soutěží není dotována. Místo ní se užívá přepočtení trestných bodů v soutěži na jeden start s ohledem na obtížnost soutěže.

Ke kontrole dědičnosti se v České republice využívá absolutní sportovní hodnota, která je stanovena pro každého plemenného hřebce.

Výkonnostní zkoušky mladých koní prokazují vysokou heritabilitu a vysokou genetickou korelaci s pozdějšími výsledky sportovních soutěží.

Klíčová slova: sportovní koně, testace, selektce, výkonnostní zkoušky, plemenná hodnota

Comparison of performance testing systems of sport horses in the Czech republic and abroad

Summary

Already in antiquity great attention has been paid to the selection of the breeding stallions, which were subsequently highly valued. The selection of horses has improved for years to the present form.

Performance is defined as the result achieved with a high work effort, but without harming the organism. The essence of performance tests is to demonstrate increased performances, which will be proportional to the age of horses to avoid psychic or physical stress.

The Czech warmblood is the most widespread warmblood breed in the Czech republic. Its breeding is led by the Association of the breeders of the Czech warmblood, which also determines the way of testing of their performance. This includes foal evaluations, tests of basic performance of mares and stallions, pre-selections and 70day stallion tests, criteria of young horses and sport testing.

KWPN, Hannoveiran and Holstein warmblood and selle français dominate the current equestrian sport, especially show jumping and dressage for which they are primarily bred. Systems of testing the performance of these breeds are defined by the studbooks.

Performance testing is related to the estimation of breed value, which is typically determined by using the BLUP Animal model. The most common characteristic of the horse performance are the earnings of subsidies, the amount which will the horse win in one sport season. This characteristic cannot be applied in the breeding of Czech warmblood because most of the sport events are not subsidized. The conversion of the penalty points in one start with respect to the difficulty of the competition is used instead.

To control the inheritance, the absolute sport value is used on the Czech republic, which is set for each breeding stallion.

Performance tests of young horses show high heritability and high genetic correlation with later results of sport competitions.

Keywords: sport horses, testing, selection, performance tests, breeding value

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce.....	2
3	Literární rešerše.....	3
3.1	Úvod do problematiky	3
3.2	Charakteristika vybraných plemen sportovních koní.....	4
3.2.1	Český teplokrevník	4
3.2.2	Královský holandský jezdecký kůň	5
3.2.3	Hannoverský kůň	5
3.2.4	Holštýnský kůň	6
3.2.5	Selle Français	6
3.3	Testování výkonnosti	8
3.3.1	Česká republika.....	8
3.3.1.1	Testace hříbat	8
3.3.1.2	Testace hřebců.....	8
3.3.1.3	Testace klisen	11
3.3.1.4	Kritéria mladých koní	12
3.3.2	Nizozemí.....	15
3.3.2.1	Testace hřebců.....	15
3.3.2.2	Testace klisen	16
3.3.3	Německo	18
3.3.3.1	Testace hřebců.....	18
3.3.3.2	Testace klisen	23
3.3.4	Francie	24
3.3.4.1	Testace hřebců.....	24
3.3.4.2	Testace klisen	25
3.3.5	Další	26
3.4	Selekce a šlechtění	27
3.4.1	Plemenná hodnota	27
3.4.2	Genetické parametry	28
3.5	Srovnání testačních systémů	30
4	Závěr	32
5	Seznam použité literatury	33
6	Přílohy.....	36

Seznam zkratek

ASH – absolutní sportovní hodnota

BLUP – Best Linear Unbiased Prediction

ČJF – Česká jezdecká federace

ČT – Český teplokrevník

EPTM – výkonnostní test klisen KWPN

FEI – Fédération Equestre Internationale (Mezinárodní jezdecká federace)

HPK – hlavní plemenná kniha

IBOP – Individuální test vhodnosti koní KWPN

KMK – Kritéria mladých koní

KVH – kohoutková výška hůlková

KWPN – Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland (Královský holandský jezdecký kůň)

Ohol – obvod holeně

PH – plemenná hodnota

PK – plemenná kniha

SCHCS – Svaz chovatelů slovenského teplokrevníka

SCHČT – Svaz chovatelů českého teplokrevníka

SCHČTK – Svaz chovatelů českého trakéna

SCHKK – Svaz chovatelů koní Kinských

SCHMT – Svaz chovatelů moravského teplokrevníka

SF – Selle Français

ZZV – Zkoušky základní výkonnosti

1 Úvod

Již ve starověku byla věnována velká pozornost výběru plemeníků, kteří byli následně velmi ceněni. Selektce koní se pak dlouhá léta zdokonalovala až do dnešní podoby. Koně se chovali pro různé účely, ať již pro vojenské účely, práci v zemědělství, nošení břemen, ceremoniální účely a v neposlední řadě pro sportovní a rekreační účely, které nabírají na oblibě zejména v současné době. A tímto směrem se také ubírá nynější trend chovu koní.

Počty koní nadále stoupají, ač zdaleka nedosahují dřívějších hodnot. Například v roce 1945 žilo na území dnešní České republiky téměř 450 tisíc koní, kdežto dnes je to přes 80 tisíc koní. Chov koní nepříznivě ovlivnily zejména válečné události, ale také nástup mechanizace v zemědělství. Se změnou využití koní muselo nastat také přizpůsobení šlechtitelských cílů, změnilo se tedy užitkové i exteriérové vlastnosti plemen, s výjimkou genových rezerv.

Ve západní Evropě již od poloviny 50. let 20. století probíhalo intenzivní šlechtění teplokrevných koní na sportovní výkonnost, zatímco na našem území převládala snaha o šlechtění na všestrannou užitkovost. I to je jeden z důvodů, proč mají zahraniční koně nad těmi našimi stále navrch.

V současné době se v ohromném množství dováží zahraniční koně do České republiky, ne vždy se však jedná o opravdu kvalitní koně, ale jen o vyselektované jedince, kteří jsou cenově dostupnější.

Testační systémy zemí západní Evropy se postupně vyvinuly do dnešní podoby, kdy lze z výsledků výkonnostních zkoušek a sportovní testace získat informace o výkonnosti plemene a slouží k určení odhadu plemenné hodnoty, přičemž jsou nadále aplikovány do selekčních systémů.

V České republice došlo také ke změnám testačních systémů, významným pokrokem bylo zavedení systému sportovní testace. Konají se výkonnostní zkoušky tříletých klisen i hřebců, předvýběry hřebců (tzv. körungy), kritéria mladých koní a fungují testační odchovny.

2 Cíl práce

Cílem této práce je vyhodnocení odlišností zahraničních systémů testování výkonnosti sportovních teplokrevných koní oproti českému a přehledně shrnout způsoby testování, vyhodnocování výsledků a jejich využití při selekci a šlechtění.

3 Literární řešerše

3.1 Úvod do problematiky

Selekce koní se postupně formovala po mnoho let. Koně se užívali nejen k jezdeckví a tahu, ale také nošení břemen. Vyčleňovali se koně vhodní pro vojsko, dopravu, zemědělství nebo ceremoniální účely. Až v poválečné době 20. století se objevilo úsilí o dosažení maximální ekonomické užitkovosti a započalo systematické provádění výkonnostních zkoušek teplokrevných i chladnokrevných koní.

Výkonnost je definována jako výsledek dosažený při vysokém pracovním úsilí, aniž by však docházelo k poškození organismu. Podstatou výkonnostních zkoušek je tedy zejména u mladých koní předvedení zvýšených výkonů, které ovšem budou úměrné jejich věku, aby nedocházelo k psychickému ani fyzickému stresu (Dušek et al., 2007).

Nejvhodnější věk pro výkonnostní testy koní není jasně určený. Vývoj probíhá u teplokrevných koní až do šesti let, hodnocení se tedy může s věkem měnit. Wejer et Lewczuk (2016) se zabývali vlivem věku na tělesnou stavbu koně a tvrdí, že toto kritérium je velmi podstatné, protože správné ohodnocení umožňuje učinit správné rozhodnutí o budoucím působení koně v chovu.

Lewczuk (2015) uvádí, že mezi tříletými a čtyřletými koňmi nejsou statisticky významné rozdíly ve výkonu. Jako preferovaný věk pro výkonnostní test určila pět let. Dále se domnívá, že delší trénink a budování kondice nevede k očekávaným účinkům, protože koně starší pěti let nedosahovali a výkonnostních testech lepších výsledků. Pravidla FEI přitom umožňují koním prvně startovat na závodech již ve věku čtyř let.

3.2 Charakteristika vybraných plemen sportovních koní

3.2.1 Český teplokrevník

Cílem šlechtění českého teplokrevníka je ušlechtilý, korektní a lehce jezditelný kůň, který na základě svého temperamentu, charakteru, prostorné a elastické mechaniky pohybu a pevného zdraví, je vhodný pro všechny druhy výkonnostního jezdeckého sportu v rámci disciplín FEI, především na skokové disciplíny a pro volnočasové aktivity (Machek et Šilhánová, 2008).

Výkonnost ČT ve skokových soutěžích je stále preferovaná, ale i v českém chovu se již projevuje celosvětový trend ve stoupající oblibě drezurních soutěží, což se projevuje nejen importy vynikajících drezurních hřebců (např. Dark Diamond), ale také připravovanými změnami v řádu plemenné knihy o šlechtění k drezurní výkonnosti (Dražan et al., 2014).

Dospělý kůň je středního tělesného rámce s dobrými liniemi, pevného fundamentu a bez zjevných a geneticky podmíněných vad a chorob (Machek et Šilhánová, 2008).

Základní tělesné míry pro hřebce jsou 162-170 cm KVH a 21-22,5 cm Ohol. U klisen je to 161-167 cm KVH a 19,5 – 22 cm Ohol (Dušek et al., 2007).

K zajištění chovného cíle je používána metoda čistokrevné plemenitby, jsou tedy mezi sebou připouštěny klisny ze všech oddílů plemenné knihy klisen a hřebci z plemenné knihy hřebců. Použití hřebců jiných plemen je vymezeno. Jedná se o plemena: anglický plnokrevník, angloarab a jedinci arabského původu, trakénský kůň, holandský jezdecký kůň, belgický jezdecký kůň, dánský teplokrevník, francouzský jezdecký kůň, všechny varianty německého jezdeckého teplokrevníka, Zangersheide, švédský teplokrevník, moravský teplokrevník, furioso, slovenský teplokrevník, kůň Kinský, kůň velkopolský a polská plemena odpovídající kritériím ČT (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017a).

Problémem v chovu českého teplokrevníka, který zároveň snižuje účinnost práce šlechtitelů, je malý počet potomků po jednotlivých plemenných hřebcích. Je tedy jen velmi malé množství prověřených potomků. Počet plemenných hřebců se v současné době pohybuje okolo 200 až 250 (Dražan et al., 2014).

U plemene český teplokrevník se hodnotí hned několik kritérií: plemenný typ, pohlavní výraz a stavba těla. Zvláště se hodnotí jednotlivé krajiny – hlava, krk, hřbet a plec, přední a zadní končetiny – a celkový tělesný rámec.

Lineární popis a popis stavby těla se provádí při zápisu koně do plemenné knihy, hodnotí se pak provádí zpravidla na svodech či chovatelských výstavách (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017a).

3.2.2 Královský holandský jezdecký kůň

Cílem KWPN je chov koní, kteří se mohou účastnit soutěží na úrovni Grand Prix v drezuře nebo skákání. Aby toho mohlo být dosaženo, musí mít koně dobrou konstituci, funkční a přednostně atraktivní vzhled, správný pohyb a příjemný charakter.

Od roku 2006 rozlišuje KWPN mezi čtyřmi chovatelskými směry. Jezdečtí koně, kteří se dělí na drezurní a skokové, tvoří největší část (85-90%). Zbylé dva směry se věnují kočárovým koním a gelderlandským koním. Ačkoliv má každý ze směrů své vlastní cíle, spojují je chovatelské cíle KWPN:

- Chovat závodní koně, kteří se uplatní i na Grand Prix úrovni
- S konstitucí, která umožní dlouhou účelnost
- S charakterem, který podpoří vůli k výkonu, ale současně bude přátelský vůči lidem
- S funkční konformací a správnou mechanikou pohybu, která umožní dobré výkony
- S atraktivním exteriérem, jemností, ušlechtilostí a kvalitou (KWPN, 2017)

Speciální cíle jsou vymezeny pro chov drezurních koní. Měli by být obdélníkového rámce, správně stavění s vyváženými proporcemi a atraktivním vzhledem. Je po nich vyžadován kvalitní pohyb „na lehké noze“, s rovnováhou, pružností, nosnou silou, impulzivností a dobrým sebenesením. Dále by měli být dobře ovladatelní a jezditelní, inteligentní a pracovití. (KWPN, 2017).

I chov parkurových koní směřuje k určitým cílům. Stejně jako drezurní koně by měli být dlouhého rámce, správně stavění, se správnou mechanikou pohybu, pružností a nosnou silou. Důležitá je také inteligence, pracovitost a jednoduchá manipulace s nimi. Oproti drezurním koním je po nich ovšem požadována odvážnost, rychlé reflexy při skocích, dobrá technika a síla ve skoku a také opatrnost (KWPN, 2017).

3.2.3 Hannoverský kůň

Hannoverský kůň je jedno z nejdůležitějších koňských plemen na světě. S asi 16 000 registrovanými chovnými klisnami a více než 600 hřebci zaujímá hannoverský kůň stěžejní pozici ve světě a významně ovlivnil mnoho dalších jezdeckých plemen koní.

Hannoverští koně září jako soutěžní koně na závodech po celém světě. Důkazem kvality a výkonnosti plemene jsou olympijští šampioni, světoví a evropští šampioni v drezuře,

parkurovém skákání i všestrannosti. Tito koně jsou také stále populárnější i mezi rekreačními jezdci. Dobrou ukázkou plemene je aukce ve Verdenu.

Chovatelé hannoverského koně definovali chovatelský cíl. Jejich koně by měli mít určité dispozice pro ježdění. Svými vnitřními kvalitami, jezditelností, stavbou těla, vzhledem, pohybem, skokovými schopnostmi a pevným zdravým jsou předurčeni být perfektními soutěžními i rekreačními koňmi.

Základem chovu je šlechtění koní s dispozicemi pro jednu z jezdeckých olympijských disciplín, drezuru, parkur nebo všestrannost. Mimo to jsou hannoverští koně chováni také k jízdě v zápřahu. Navíc cíle nechávají chovatelům dostatek prostoru, aby mohli přicházet s vlastními nápady (Hannoveraner Verband, 2017).

3.2.4 Holštýnský kůň

Historii holštýnského koně lze vysledovat až do roku 1225. Toto plemeno se v zemědělském chovu vyskytovalo po celá staletí. Pochází z oblasti Šlesvicka-Holštýnska a okolí řeky Labe. Chov holštýnského koně se snaží získat koně s určitými vlastnostmi – silnou kostrou, rámcem a stavbou těla.

Holštýnský kůň je atletický jezdecký kůň, vhodný pro sportovní využití na národní i mezinárodní úrovni. Jeho dominantou jsou parkurové soutěže, ale lze jej nalézt také v drezuře a všestrannosti.

V minulosti se holštýni osvědčili také jako kočároví koně. Převládalo u nich hnědé zbarvení srsti a byli ceněni pro svůj výjimečný charakter a charisma.

Při selekci se u nich hodnotí exteriér (typ, horní linie těla, přední a zadní končetiny), pohyb (krok, klus, cval), skoky (ve volnosti i pod sedlem) a vlastnosti (výkonnosti, charakter, temperament a zdravotní stav). Posledním selekčním kritériem jsou výsledky výkonnostních testů a genetická hodnota (Holsteiner Verband, 2017).

3.2.5 Selle Français

Plemeno Selle Français charakterizuje šest slov: výkon, všestrannost, energie, elegance, síla a inteligence.

Kvůli diverzitě jeho původu nemá SF standardizovaný model. Nicméně, jelikož je využíván převážně jako sportovní kůň, je často vysoký (165-170 cm), se silnou kostrou a silou. Koně plemene SF jsou ve své podstatě atleti, jsou chytrí a přirozeně nadaní k dobrému učení.

Křížené klisny s polovinou krve SF byly dále kříženy s geneticky odlišnými hřebci (anglickými plnokrevníky, angloaraby, francouzskými klusáky). Toto křížení obohatilo unikátnost chovu sportovního koně ve Francii a vyprodukovalo v 50. a 60. letech hřebce nejvyšší kvality, jejichž potomci jsou dnes k nalezení v nejvyšších soutěžích.

Dnes se rodí 7 000 hříbat plemene Selle Français ročně, přičemž je chovatelům k dispozici 700 uchovněných hřebců.

Tito koně jsou adaptováni na vysokou sportovní úroveň, což dokazují získané medaile (například 2 zlaté medaile na Olympijských hrách v Londýně, v parkurovém skákání a všestrannosti; titul mistr Evropy ve skákání v roce 2013), ale také jsou to koně pro každého jezdce, ať je jeho cíl nebo úroveň jakákoliv (Selle Français, 2017).

3.3 Testování výkonnosti

3.3.1 Česká republika

Dominujícím sportovním koněm v České republice je český teplokrevník, jehož chov je veden Svazem chovatelů českého teplokrevníka, který organizuje také výkonnostní zkoušky i jiné druhy testace.

3.3.1.1 Testace hříbat

Už od útlého věku mohou být koně plemene český teplokrevník podrobeni testaci. Účelem toho je co nejdříve zjistit informace o kvalitě koní a správnosti práce chovatelů. Do této kategorie lze zahrnout i hodnocení hříbat pod matkou, která se provádějí při registraci hříběte, svodech, chovatelských přehlídkách, ale také při výběru hřebečků do testačních odchoven. Při tomto hodnocení hříbě obdrží dvě známky na stupnici od 1 do 10. První známka je za typ, korektní postoj a harmonický tělesný vývin. Druhá je za mechaniku pohybu v kroku a klusu.

Do testačních odchoven mohou být vybráni hřebečci stáří pěti až devíti měsíců, kteří mají oboustranně prokazatelný původ do čtvrté generace, nemají zásadní exteriérové vady a splňují standard růstu. V jednom ročníku musí být minimálně deset hřebečků, aby mohl test probíhat.

Hříbata se pak několikrát hodnotí – po ukončení naskladnění, před a po pastevním období jako roční a dvouletí a před zahájením pastevního období jako tříletí, celkem tedy šestkrát.

Odstávčata se posuzují téměř stejně jako hříbata pod matkou, hodnotí se tedy jednou známkou růst, tělesný rámec, zdravotní stav a korektnost postoje a druhou známkou mechanika pohybu v kroku a klusu. Znamky jsou opět na škále od 1 do 10.

Ročkům a dvouletým k doposud posuzovaným vlastnostem ještě přibývají skokové vlohy, které jsou zahrnuty do druhé známky. Ročci překonávají překážku vysokou 60-80 cm, dvouletí 100 cm. U tříletých probíhá hodnocení formou výkonnostních zkoušek.

Celkově test trvá 900 až 960 dní a hřebeček z něj může být vyloučen komisí nebo být vyřazen pro úhyn (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017b).

3.3.1.2 Testace hřebečů

U hřebečů se provádí tzv. předvýběry do chovu, následované 70denním testem. Předvýběry jsou celkem tři. První probíhá ve dvou letech věku hřebece a předvybraní hřebečci nesmí mít hrubé exteriérové vady, musí být v odpovídajícím typu, mít dobrý zdravotní stav, pravidelný skus a sestouplá obě varlata.

Při druhém předvýběru koně hodnotí nejméně tříčlenná komise jmenovaná předsedou SCHČT a probíhá zpravidla v zimním období. Hodnotí se plemenný typ, stavba těla, mechanika pohybu v kroku a klusu a skok ve volnosti. Při skocích ve volnosti se postupuje podle metodiky 70denního testu, základní výška překážek je 110 cm a zvyšují se dvakrát o 10 cm. Drezurní hřebci skáčou jen do výšky 110 cm a převádí mechaniku pohybu při lonžování.

Po dokončení předvýběru následuje slovní a písemné výsledné vyhlášení. Předvybraní hřebci se pak mohou účastnit třetího předvýběru, který se koná před zahájením 70denního testu. Při předvýběru může hřebec obdržet prémii, čímž se rozumí udělení výběru na následující připouštěcí sezónu, avšak i tento hřebec musí pro udělení výběru i dalších letech splnit 70denní test nebo si výběr zajistit sportovní testací či KMK.

Základní zkouškou výkonnosti hřebců ČT je také 70denní test. Účastnit se ho mohou hřebci, kteří toho roku dosáhnou tří let. Musí být zdraví a nesmí mít zjevné exteriérové vady. Před jeho zahájením musí majitel hřebce prokázat vedoucímu výcviku, že kůň je ochoten nechat se nauzdit a nesedlat, nechat na sebe nasednout jezdce a ukázat se ve všech chodech na obě ruce, včetně zastavení.

Po 30 dnech výcviku je stanoven kontrolní den, při kterém se hodnotí stupeň výcviku hřebců. Test je zakončen závěrečnou zkouškou výkonnosti. Hřebci obdrží známky za tyto vlastnosti:

- Plemenný typ a pohlavní výraz
  - Stavba těla
    - Hlava
    - Krk
    - Hřbet a plec
    - Rámec
    - Přední končetiny
    - Zadní končetiny
  - Výkonnost ve skokové nebo drezurní zkoušce
    - Pravidelnost pohybu
    - Kmih a elasticita v klusu
    - Cval
    - Krok
    - Skok ve volnosti
    - Výcvik
- tato známka zahrnuje:

- Charakter koně ve stáji
- Charakter koně pod sedlem
- Chování při korekturách a kování
- Temperament
- Konstituce
- Krmitelnost
- Učenlivost
- Jezditelnost
  - jedná se o aritmetický průměr známek, udělených vedoucím výcviku a dvou zkušebních jezdců, hodnotí:
    - Uvolněnost, prostupnost, ohebnost, rovnováha
    - Soustředěnost, reakce na pomůcky, ochota koně pomůcky přijímat
    - Pohybové nadání (pružnost, takt, skokový projev)
  - Skoková zkouška pod sedlem, drezurní úloha
- Celkový dojem
  - vychází ze známek za plemenný typ a pohlavní výraz, stavbu těla, mechaniku a projev hřebce v průběhu zkoušek (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017b)

Zkouška pod sedlem probíhá v kryté jízdárně nebo na ohraničeném kolbišti, na postupové řadě a parkuru a na drezurním obdélníku o rozměrech 20x60 m. Drezurní úloha, postupová řada i parkur jsou předepsány (viz. Přílohy).

Postupovou řadu absolvují všichni hřebci, avšak ti, kteří jsou drezurního směru absolvují překážky o 10 cm nižší, tedy 90, 100 a 110 cm. Třetí chyba, ať už shození nebo zastavení na jedné z výšek překážky, znamená hodnocení 0.

Parkur o výšce 100 cm překonávají jen hřebci skokového směru. Třetí zastavení rovněž končí hodnocením známkou 0.

Nařízeno je uzdění uzdečkou s jednoduchým stihlem, bez pomocných otěží. Bičík je povolen v maximální délce 75 cm, ostruhy jsou zakázány. Chrániče jsou povoleny jen při skokové zkoušce (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017b).

3.3.1.3 Testace klisen

Mladé klisničky se poprvé zpravidla hodnotí stejně jako hřebecci pod matkou při registraci. Dalším hodnocením procházejí při zápisu do plemenné knihy. Zde se hodnotí jejich plemenný typ a pohlavní výraz, stavba těla a mechanika pohybu v kroku a v klusu. Současně komisař provádí lineární popis klisny.

Jako tříleté mohou klisny skládat základní zkoušku výkonnosti (ZZV), jejichž podmínkou je, aby klisna byla zapsána v plemenné knize ČT. Chovatel se může rozhodnout zkoušky skládat pod sedlem nebo v zápřeži.

Samotná zkouška pod sedlem se skládá ze čtyř částí – skoku ve volnosti, zkoušky mechaniky pohybu a ovladatelnosti, kavaletové a postupové řady (viz. Přílohy).

Při zkoušce ve skoku ve volnosti musí klisna překonat překážky o výškách 100, 110 a 120 cm a šířce 110 cm. Do skokové řady je vypouštěna z ruky. Aby mohla pokročit na další výšku překážky, musí bezchybně překonat tu předchozí. Tři chyby na stejné výšce, shoení nebo zastavení, znamenají konec zkoušky s hodnocením 0.

Zkouška mechaniky a ovladatelnosti se provádí na obdélníku o rozměrech 20x60 m. Klisna musí být uzděna uzdečkou s jednoduchým stihlem bez pomocných otěží a martingalu. Majitel klisny si musí zajistit čtenáře úlohy a jezdce, který klisnu předvede. Ten musí být ustrojen podle pravidel České jezdecké federace, nesmí mít ostruhy a jeho bič nesmí přesahovat délku 75 cm. Při kavaletové a postupové řadě smí mít klisna chrániče.

Minimálně tříčlenná komise hodnotí tyto vlastnosti:

- Mechanika pohybu při drezurní úloze
- Vrozené schopnosti
- Pracovní ochota a charakter v průběhu zkoušky
- Skokové vlohy
- Připravenost

Výslednou známku tvoří průměr všech známek všech hodnotitelů. Majitel klisny poté obdrží zkušební protokol. Aby klisna zkoušky splnila, musí její celková známka být 6,1 a více bodů, jednotlivé známky přitom nesmí být menší než 5 bodů. Je povolena jedna opravná zkouška v případě, že klisna ZZV nedokončí.

Při obdržení známky 7,1 a vyšší je klisna přeřazena do hlavní plemenné knihy klisen (HPK). Při známce 8,1 a vyšší je klisna zařazena do tzv. akceleračního programu, jenž se snaží vytvořit *plemenné jádro* s kvalitním rodokmenem a prokázanou sportovní výkonností.

Zkouška v zápřeží se provádí v jednospřeží v kočáře nebo bryčce s chomoutovými nebo poprsními postroji. Probíhá na jízdárně o velikosti 40x100 m a skládá se ze zkoušky mechaniky pohybu a ovladatelnosti a zkoušky ovladatelnosti na parkuru (viz. Přílohy). Vozatajský parkur klisna absolvuje v klusu.

Dále musí klisna podstoupit zkoušku v tahu, při níž musí třikrát zastavit a znovu zabrat a rozejít se v zápřeží na dráze dlouhé 100 metrů.

Posuzuje se:

- Mechanika pohybu a ovladatelnost (koeficient 0,4)
- Schopnosti, ochota (koef. 0,4)
- Přípravenost (koef. 0,2)

Udělené známky komisař vynásobí příslušným koeficientem a sečte. Výslednou známku tvoří aritmetický průměr známek všech komisařů. I při této zkoušce majitel obdrží zkušební protokol (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017b)

3.3.1.4 Kritéria mladých koní

Jedná se o chovatelské soutěže pořádané ve pro čtyřleté až šestileté koně ve skokových soutěžích, drezuře a všestrannosti. Pořadatelem je SCHČT ve spolupráci s ČJF, SCHCS, SCHMT, SCHKK a SCHČTK (KMK, 2017).

Vzorem se staly francouzské soutěže pro mladé koně, tzv. Cycle classique, při nichž jsou koně posuzováni komisaři během šesti soutěží. Následné finále skokových soutěží, konané ve Fontainebleau, je hodnoceno dvanácti komisaři, kteří jsou specialisté v chovu selle francais (Šarovská et al., 2010).

Účelem je testování užitkových vlastností ve vyšším stupni kontroly. Výsledky se využívají zejména pro kontrolu dědičnosti.

Soutěží se smí účastnit klisny, hřebci i valaši, kteří náleží k plemenům český teplokrevník, slovenský teplokrevník, moravský teplokrevník, kůň Kinský nebo jsou přihlášení ke Svazu chovatelů českého trakéna.

Klisny musí být zapsané v plemenné knize nebo hlavní plemenné knize daného plemene. Hřebcům musí být udělen základní výběr pro působení v chovu v rámci některé z daných plemenných knih nebo musí být uveden ve zvláštním registru potencionálních plemenů (předvybraných na základě ohodnocení původu, exteriéru a mechaniky pohybu). Valaši musí být narozeni v rámci některé z uvedených plemenných knih a jejich původ musí být prokazatelný do třetí generace.

Skoky

Skoková kritéria se dělí do kategorií podle věku a pohlaví koní. Valaši a hřebci soutěží společně. Celkem je 12 kvalifikačních kol a jejich obtížnost se liší v první a druhé části sezóny. V první části se jedná o jednodenní soutěže, v druhé o dvoudenní (každý den jedno kolo).

	První polovina sezóny	Druhá polovina sezóny
• Čtyřletí	Z	ZL
• Pětileté klisny	ZL	L*
• Pětiletí valaši a hřebci	L*	L**
• Šestiletí	L**	S*

(KMK, 2017)

Koně jsou hodnoceni komisařem na kolbišti třemi známkami:

- *Ukazatel 1*: za provedení skoku (skokový styl koně, skokanský luk, technika práce nohou, elasticnost, síla odrazu).
- *Ukazatel 2*: za obratnost (šikovnost koně, reakce, výbušnost, řešení improvizace).
- *Ukazatel 3*: za připravenost koně (proježděnost, klid, přijímání pomůcek).

Hodnotí se desetibodovou stupnicí: známka 10 výborně, 0 vlastnost neprojevona (Šarovská et al., 2010).

Celkové výsledky jsou získány součtem známek udělených komisařem za tři sledované ukazatele, od kterých se odečte počet trestných bodů udělených dle pravidel jezdeckého sportu, vydělený dvěma (Šarovská et al., 2009).

Při kvalifikačních kolech hodnocení provádí jeden stylový komisař. Za jednotlivá kvalifikační kola koně sbírají body. Bodováno je prvních deset míst hodnotami od 1-10, např. kůň umístěný na prvním místě obdrží deset bodů, druhý umístěný devět atd. Do finále pak postupuje 20 nejúspěšnějších. Zde je hodnotí všichni komisaři a výslednou známku tvoří průměr jejich dílčích známek.

Vítězové každé kategorie jsou vyhlášeni šampiony skokové části KMK. Majitelé pětiletých hřebců umístěných na prvním místě a šestiletých hřebců na prvním až třetím místě mají navíc právo požádat o výběr jejich hřebce do plemenitby (KMK, 2017)

Drezura

V drezurní části KMK je koně dělí do kategorií pouze podle věku. Pro každou kategorii jsou předepsané drezurní úlohy.

Pro kvalifikaci do finále se musí kůň účastnit nejméně čtyř kvalifikačních kol (úloh) alespoň na dvou závodech, přičemž minimálně na dvou musí dosáhnout výsledku 62 % a vyššího.

Ve finále je jede dvoukolová soutěž, při níž koně startují ve vylosovaném pořadí. Při druhém kole se pak pořadí obrátí. Vítězové kategorií, kteří ve finálové soutěži dosáhnou nejvyššího součtu procent z obou kol, jsou prohlášeni šampiony. Majitelé vítězných šestiletých hřebců smí požádat o výběr hřebce do plemenitby (KMK, 2017).

Všestrannost

Soutěže KMK ve všestrannosti se také dělí jen podle věku koní. Podmínkou kvalifikace do finále je dokončení dvou kvalifikačních kol ve stanovené obtížnosti. Základní kola se přitom konají v jednom dni, finále ve dvou až třech.

Stupně obtížnosti (pro rok 2017):

	Kvalifikace	Finále	
• Čtyřletí	ZK	Z	drezurní úloha 4 letí 2015
• Pětiletí	ZL	L	drezurní úloha 5 letí 2015
• Šestiletí	L	CNC*	drezurní úloha 6 letí 2015

Na základě výsledků jsou po skončení finále vyhlášeni šampioni KMK ve všech kategoriích. Majitelé vítězných šestiletých hřebců mají právo požádat o udělení výběru hřebce do plemenitby (KMK, 2017).

3.3.2 Nizozemí

Nizozemí je proslaveno plemenem Královský holandský jezdecký kůň neboli KWPN. Tito koně v poslední době velmi stoupají v oblíbě a svými sportovními výkony se probojovávají na špici i v jezdeckém sportu.

3.3.2.1 Testace hřebců

Než může hřebec KWPN začít svou kariéru plemeníka, musí podstoupit striktní selekční proces. Výběr hřebců KWPN probíhá každoročně a koně se při něm účastní celkem tří pozorování. Než může hřebec postoupit k samotného výkonnostnímu testu, musí být zhodnoceny jeho chody, stavba těla, schopnosti, rodokmen a zdravotní stav. Koním jsou postupně provedeny DNA testy, testy na kvalitu spermatu, klinické vyšetření srdce, očí, zubů a reprodukčních orgánů a rentgenová vyšetření kloubů na předních i zadních končetinách.

Během prvního pozorovacího kola je komisí posuzováno, zda koně nemají viditelné genetické abnormality nebo nedostatky. Dále jsou předvedeni v kroku a klusu na tvrdém podkladu, aby mohly být odhaleny případné abnormality v pohybu a postavení končetin. Skokově zaměřeni hřebci se předvádějí při skocích ve volnosti a drezurní hřebci při volném pohybu.

Skoky ve volnosti se hodnotí na řadě postavené ze tří překážek (dva kolmé skoky a jeden oxer), které se postupně zvyšují. Komise posuzuje u hřebce reflexy, formu, pozornost a sílu skoku. Také přitom hodnotí jeho cval (KWPN, 2017).

Hodnotící komise se skládá ze tří komisařů a její složení se během let mění. Hřebcům udělují známky na škále 1-10 s přírůstkem po 0,5 bodu. Komise hodnotí společně, za každou vlastnost je tedy hřebci udělena jedna známka (Ducro et al., 2007).

Drezurní hřebci jsou hodnoceni pro délku kroků, jejich rytmus a pravidelnost, dále pro rovnováhu v obrazech, držení těla v klusu a cvalu a jak snadné je pro něj provést letný přeskok při změnách směru. Stejně tak se posuzuje hřebcovo chování.

Nejen tříletí hřebci se mohou zúčastnit, starší hřebci se oproti mladším nepředvádí ve skoku ve volnosti a volném pohybu, ale pod sedlem a na parkuru, jehož výška se odvíjí od věku hřebce.

Hřebci, kteří postoupí do druhého pozorování, jsou posuzováni ve stavbě těla, talentu a kvalitě rodokmenu. Tříletí koně jsou opět hodnoceni při pohybu a skocích ve volnosti, čtyřletí až sedmiletí se musí účastnit soutěží pro hřebce, které slouží jako druhé pozorování pro jejich věkovou skupinu.

Ve třetím kole pozorování je finální rozhodnutí komisařů postaveno na chodech, rodokmenech a zdravotním stavu hřebců. Po tomto kole už následuje samotný test výkonnosti.

Majitelé tříletých hřebců si mohou vybrat ze tří termínů testů – jaro, podzim a následující jaro. První z testů je 70denní a je ihned následován výběrem hřebců KWPN. Zbylé dva testy trvají 50 dní a předchází jim dvojí hodnocení hřebců pod jejich vlastními jezdci, které je od sebe vzdálené přibližně tři týdny. Test výkonnosti pak probíhá asi tři týdny po druhém hodnocení.

Test se užívá k posouzení přirozeného talentu hřebce. Během něj je o koně pečováno podle standardizovaných podmínek. Denně pracují pod sedlem, jsou pouštěni do paddoků a chodí do kolotoče, přičemž je stále brán zřetel na jejich nízký věk.

V pravidelných intervalech jsou hřebci hodnoceni, buď svými obvyklými jezdci, nebo cizími, dostatečně zkušenými v práci s mladými koňmi. Z každého hodnocení dává jezdec komisi ústní nebo písemné hlášení. Hřelec může být z testu kdykoliv vyřazen, pokud je shledán příliš nezralým nebo se zraní.

Na závěr testu je vypracována rozsáhlá zpráva o tréninku a chování hřebce. Hřebci, kteří splní výkonnostní test, jsou schváleni jako plemenní hřebci KWPN.

Starší hřebci, kteří se účastní výkonnostního testu, se registrují do jarního testu minimálně na 21 dní. Ve výjimečných případech může být délka testu zredukována až na pět dní, pokud hřelec exceluje ve sportu nebo je vynikajícím plemeníkem (KWPN, 2017)

3.3.2.2 Testace klisen

Pro klisny existují dva typy výkonnostních zkoušek, IBOP a EPTM. Oba dva jsou stejně respektované, rozdíl je zejména v délce trvání testů. Oba dva testy jsou zároveň přístupné pro valachy.

IBOP je jednodenní test pro mladé koně, při kterých jsou prezentováni svými vlastními majiteli nebo vozataji. Cílem test je získat vhled pro přirozený talent koně pro sport. Je otevřený klisnám, valachům a neuchovněným hřebcům věku 32 měsíců a starším.

Po drezurních koních, kteří se účastní IBOP, je požadováno předvést individuální drezurní test (viz. Přílohy), následovaný předvedením pod sedlem ve skupinách po dvou nebo čtyřech. Ve skupinovém testu musí koně na pokyn poroty předvést základní chody a několik změn tempa. Po čtyřletých koních je také požadováno ukázat ustupování na holeň a pětiletí musí předvést dovnitř plec.

Skokoví koně jsou povinni ukázat základní chody a skočit pár skoků z klusu a ze cvalu (viz. Přílohy). Výška překážek je určena věkem: tříletí: 80-90 cm, čtyřletí: 90-100 cm, pětiletí: 100-110 cm. Pro koně starší pěti let porota určí výšku skoku podle stupně výcviku koně. Výška by měla být větší než 110 cm.

V jezdeckém testu jsou drezurní a skokoví koně hodnoceni ve všech třech chodech: kroku, klusu a cvalu. Dále jsou skokoví koně hodnoceni za reflexy, formu a sílu při skocích. Skóre za talent pro drezuru a talent pro parkur se počítají dvakrát v konečném výsledku. Maximální možný počet bodů je 100, 70 je požadováno ke splnění testu. Registrovaní KWPN s vyhovujícím skóre jsou oceněni IBOP predikátem.

EPTM je druhým způsobem testace. Obecně se označuje jako „test klisen“ a jeho účelem je získat vhled pro přirozený talent nezkušených koní pro drezuru a skoky. Je otevřený také pro valachy. Koně musí být alespoň 32 měsíců staří k účasti v EPTM, které se koná v centru KWPN v Ermelu. KWPN nabízí dvě možnosti, záleží na úrovni tréninku koně – pětítýdenní a dvoutýdenní test. Kromě toho se mohou registrovaní chovatelé rozhodnout přivést své koně do KWPN centra v Ermelu dva týdny před pětítýdenním testem k zahájení práce pod sedlem (obsednutí). Trénink a denní péče je uskutečňována profesionálními vedoucími tréninku, kterým asistuje skupina zkušených jezdců a ošetřovatelů.

EPTM začíná kontrolou koní při příjezdu porotou. Kromě toho se provádí klinické vyšetření, aby se zajistilo, že jsou koně zdraví a nemají žádné choroby, které by mohly ohrozit ostatní koně. Porota se skládá ze tří členů, včetně vedoucího tréninků, jehož následné zkušenosti s rozvojem koní v tréninkovém programu je bráno v potaz v konečném hodnocení.

Trénink pro drezurní koně v EPTM se zaměřuje na předvedení základních chodů, u skokových koní je cíleno ke správnému skákání několika překážek. V obou případech je cílem vytrénovat koně tak, aby porota získala dobrý dojem o jejich talentu. Vedoucí tréninků je zodpovědný za přizpůsobení tréninkového programu úrovni koní v testu. Koně jsou trénováni pět dní v týdnu a mají den volna o víkendu. Zpočátku se tréninkový program skládá z kroku, klusu a cvalu v obou směrech. Po týdnu nebo dvou začnou skokoví koně skákat přes překážky, které se pomalu ztěžují. Například koně klušou přes kladinu, poté skáčou přes malý křížek, poté kolmý skok a nakonec oxer.

Koně v pětítýdenním testu jsou hodnoceni porotou pětkrát, při prvním hodnocení se určuje, zda jsou daní koně připraveni pro účast v testu. Ve dvoutýdenním testu jsou hodnoceni třikrát. V závěrečném hodnocení je finální skóre určeno také skóre z předešlých hodnocení.

Zkušenější koně nebo ti, kteří se účastní sportovních soutěží se mohou připojit k testu v průběhu. Tito koně by měli být dovezeni na poslední dva týdny testu EPTM, se mohou také účastnit dvoutýdenního testu, který zahrnuje tři hodnocení.

Maximální skóre je 100 bodů, 75 je potřeba na splnění, k získání EPTM predikátu ve skákání nebo drezuře (KWPN, 2017).

3.3.3 Německo

Německo si již několik let drží svou pozici evropské velmoci v chovu sportovních koní. Zaměřují se na více plemen, nejznámější a nejrozšířenější zůstávají holštýnští a hannoverští koně. Podmínky výkonnostních zkoušek hřebců jsou u obou plemen stejné a probíhají současně.

3.3.3.1 Testace hřebců

Aby mohl hřebec úspěšně začít svou kariéru plemníka, musí získat licenci a složit výkonnostní zkoušky. Licentace probíhá buďto ve věku dvou a půl let s předvedením na ruce nebo pod sedlem u tříletých. Hodnocenými kritérii jsou stavba těla, základní chody a skokové vlohy.

Systém testace německých hřebců podstoupil velké reformy v roce 2016. Existují staniční testy, trvající 50 dní, 14denní kombinace staničního testu a soutěží a třídenní sportovní testy, vhodné zejména již pro licentované hřebce (Hannoverian Verband, 2017)

Výkonnostní zkoušky německých jezdeckých koní se mohou konat pouze v pověřených testovacích stanicích. Zkoušky probíhají vkuse a hřebcům je během nich zakázáno opustit testovací zařízení, výjimky tvoří onemocnění, při kterých diagnostika nebo léčba není možná přímo na stanici.

14denní test

Minimální počet hřebců pro jeden test je 20, maximální 40. Tento počet zajistí spolehlivé a srovnatelné výsledky.

V prvním a druhém dnu se hřebci prvně předvádí před komisí ve svých základních chodech a na skocích. Sedmý až osmý den, případně osmý až devátý, probíhá druhá inspekce, opět se hodnotí chody a skoky, ale také jezditelnost pod prvním testovacím jezdcem. Poslední inspekce probíhá třináctý a čtrnáctý den. Skokoví hřebci jsou předváděni první den pod sedlem druhým testovacím jezdcem a druhý den skáčou ve volnosti. U drezurních hřebců je to naopak.

Všichni hřebci jsou posuzováni v následujících vlastnostech (platí pro skokové i drezurní hřebce):

- Charakter a temperament
- Pracovní morálka
- Klus
- Cval
- Krok
- Skoková schopnost
- Jezditelnost

Jezditelnost je hodnocena hned dvakrát, jednou hodnotící komisí a podruhé dvěma testovacími jezdci. Základní chody a jezditelnost se posuzuje pod sedlem, styl a skokový potenciál při skákání ve volnosti. Hodnotí se známkami od jedné do deseti.

Výsledkem 14denního testu jsou tři celkové známky – za drezuru, parkur a finální známka. Každý hřebec smí test v případě neúspěchu jednou opakovat, a to vždy v celém rozsahu.

50denní test

Tento test se skládá z tréninkové fáze a závěrečného testu. Je speciálně navržen pro čtyřleté hřebce, kteří úspěšně splnili predispoziční test (14denní test) a pro tříleté hřebce bez výkonnostních zkoušek, ale mohou se ho účastnit hřebci až do věku sedmi let.

Koně se již do testu registrují podle svého budoucího sportovního zaměření, rozdělují se tedy na drezurní a skokové. Stejně jako při 14denním testu je minimální počet koní v testu 20 a maximální 40. Hodnotící komise se skládá z hlavního trenéra a dvou zkušených komisařů.

Drezurní hřebci

Hodnotící komise musí dobře znát věk jednotlivých posuzovaných hřebců, aby mohla posoudit, zda výkony věku odpovídají. Pro každou věkovou kategorii existuje předeepsaná úloha. Tříletí hřebci předvádí pouze úroveň svých schopností, čtyřletí se již ukazují v úloze na úrovni začátečnické drezury (viz. Přílohy), pětiletí předvádí základní drezuru a šestiletí a sedmiletí se posunují na střední úroveň.

Kromě požadovaného drezurního výkonu jsou prověřováni také ve skokových schopnostech na gymnastických cvičeních.

Komise hodnotí tyto vlastnosti:

- Charakter a temperament
- Pracovní morálka
- Klus
- Cval
- Krok
- Jezditelnost
- Skokové vlohy
- Celkový dojem

Od testovacích jezdců poté každý hřebec obdrží druhou známku za jezditelnost, popřípadě za dispozice k drezuře.

Během testu probíhají dvě inspekce, první probíhá hned první a druhý den testu a druhá ve čtvrtém týdnu. Závěrečný test také probíhá ve dvou dnech, první den hřebci ukazují své základní chody a jezditelnost při drezurních úlohách, ve druhém dni pak testovací jezdec hodnotí jejich drezurní dispozice.

Výsledkem testu je jedna celková známka za drezuru. Při nesplnění testu jej kůň může jednou opakovat.

Skokoví hřebci

I test pro skokové koně je rozdělen podle věků koní. Každá z věkových kategorií má přizpůsoben kurz parkuru a jeho výšku (viz. Přílohy).

Posuzovány jsou následující vlastnosti:

- Charakter a temperament
- Pracovní morálka
- Klus
- Cval
- Krok
- Jezditelnost
- Síla skoku
- Styl
- Celkový dojem

Koně opět obdrží od dvou testovacích jezdců druhou známku za jezditelnost, která zahrnuje jejich dispozice pro parkur.

Chody a jezditelnost jsou hodnoceny pod jezdcem, skokové vlohy (síla a styl skoku) při skákání ve volnosti i pod jezdcem.

Při první inspekci na počátku testu probíhá inspekce základních chodů a jezditelnosti, včetně skákání jednotlivých skoků a skoky ve volnosti. Druhá inspekce probíhá ve čtvrtém týdnu testu. Testovací jezdci při něm prezentují koně mimo jiné na skokových gymnastických cvičeních. Při finálním testu koně absolvují předepsané kurzy parkuru. Na jeho konci hřebci obdrží finální známku za skoky.

Stejně jako v přechozích případech smí hřelec test jedenkrát opakovat.

Třídenní sportovní test

Test smí skládat čtyřletí a pětiletí licencovaní hřebci, kteří splňují požadavky – všichni se musí zúčastnit alespoň dvou sportovních testů na alespoň dvou místech, musí být řádně registrováni, trénováni adekvátně ke svému věku a být v dobré kondici.

Nabízeny jsou tři varianty testu – pro drezurní a skokové koně a pro všestranně zaměřené koně. Již při registraci se koně rozdělují podle disciplíny. Všechny tři varianty test probíhají vkuse na předem určené stanici.

Minimální počet hřelců pro získání srovnatelných a odpovídajících výsledků je 10 na každou disciplínu (drezura a skoky) a 5 pro všestranně zaměřené.

Komise pro každou z disciplín se skládá ze dvou komisařů, jednoho experta v dané disciplíně a jednoho testovacího jezdce. Pro všechny tři varianty je pak společný jeden veterinář a steward. Hodnotí se opět známkami na stupni od 1 do 10, přičemž 1 znamená *velmi špatný* a 10 *výborný*.

Drezurní hřebci

Čtyřletí a pětiletí jsou při testu odděleni, prezentují se na jiných stupních výkonnosti. Hodnotí se u nich:

- Klus
- Cval
- Krok
- Jezditelnost
- Celkový dojem

První den po příjezdu na stanici smějí mít hřebci volný trénink na opracovišti pod svými vlastními jezdci. Druhý den mají vymezený čas (zpravidla maximálně 15 minut) k tréninku v závodní aréně, jsou ve skupinách po čtyřech. Tým den odpoledne se pak se svými jezdci prezentují ve standardizovaném cvičení, mají ovšem možnost cvičení opakovat. Třetí den se koně opracovávají a krátce prezentují se svými jezdci, poté si je ovšem převezme jezdec testovací.

Výsledkem testu je celková drezurní známka.

Skokoví hřebci

Koně jsou opět rozděleni podle věku na čtyřleté a pětileté. Hodnoceny jsou tyto vlastnosti:

- Cval
- Síla skoku (odraz)
- Styl skoku
- Jezditelnost
- Celkový dojem

V prvním dni se hřebci podrobují tréninku na opracovišti bez skoků. Stejně tak i na počátku druhého testovacího dne, kdy následuje maximálně 15minutový trénink v závodní aréně, v níž je postaven standardní kurz o dvou až třech skocích (kolmý skok i oxe). Odpoledne se pak koně představují na celém kurzu předepsaného parkuru. Po jeho překonání může komise rozhodnout o případném opakování kurzu nebo zvýšení překážek. Třetího dne se koně opět krátce představí pod svými jezdci, než jsou předání testovacímu jezdci, který s nimi znovu absolvuje předepsaný kurz.

Hřebci na konci testu obdrží jednu celkovou známku.

Všestranní hřebci

Stejně jako v předchozích dvou variantách jsou zde hřebci rozděleni podle věku. Komise hodnotí tyto vlastnosti:

- Klus
- Cval
- Krok
- Skokové schopnosti
- Jezditelnost

- Celkový dojem

První den se koně opracovávají podle předem daného rozvrhu na opracovišti bez skoků. Druhý den k tomu přibývá ještě časově omezený trénink v závodní aréně s překážkami. Odpoledne téhož dne se koně představují v předepsaných drezurních cvičeních a ihned poté na kurzu parkuru. Poslední den jsou koně předvedeni nejprve svými jezdci, včetně překonání dvou určených překážek. Poté si je převezme testovací jezdec a překonává s nimi zpočátku jednotlivé skoky a sekvence z kurzu, a pak celý kurz parkuru.

Koně dostávají jednu celkovou známku.

Dále je také dvoudenní varianta sportovního testu čtyřletých všestranných koní, při nichž se hřebci první den představují při drezuře a parkuru a druhý den na cross-country. Dále pak třídní verze pro pětileté hřebce všestranného zaměření, zahrnující cross-country kurz (Hengstleistungsprüfung, 2015).

3.3.3.2 Testace klisen

Hannoverské klisny

Během výkonnostních zkoušek klisen jsou posuzovány základní chody, jezditelnost a skoky ve volnosti. Testy jsou organizovány buď jako polní jednodenní testy nebo vícedenní staniční testy.

Polní testy začínají skoky ve volnosti v uzavřené jízdárně, při nichž jsou hodnoceny skokový styl a síla odrazu klisny na třech překážkách. Pokud tuto část všechny klisny splní, přejde se k hodnocení základních chodů. Ty se hodnotí při cvičení, které absolvují tři klisny najednou. Současně se hodnotí jezditelnost klisen. Podle pokynů posuzovatelů musí klisny předvést kruhy a změny směru v kroku, klusu i cvalu. Důležité jsou relaxované, elastické a pravidelné chody, ale také stálý kontakt. Jezdci musí být oděni v závodním úboru. Nakonec klisnu hodnotí i testovací jezdec. Zkušenému testovacímu jezdcí stačí chvíle strávená v sedle klisny, aby posoudil její jezditelnost.

Staniční testy trvají čtyři týdny a jsou zakončeny finálními zkouškami. Konají se na dvou místech – Landretschule Hoya a Pferdezentrum Wickrath. Kromě hodnocení jezditelnosti, stejně jako při polním testu, se posuzuje temperament, charakter a předvedení klisny. Výhodou staničních testů je, že jsou všechny trénovány zkušenými jezdci ve stejných podmínkách. Všechny klisny musí být obsednuty již před zahájením testu. Cílem tréninku je, aby se všechny

klisny předvedly v pravidelném, elastickém pohybu při stálém kontaktu s rukou jezdce (Hannoveraner Verband, 2017).

Holštýnské klisny

Stejně jako hannoverské, i holštýnské klisny mají možnost skládat buďto polní nebo staniční test. Hodnotí se opět jezditelnost, základní chody a skokové vlohy.

Polní testy jsou jednodenní, začíná skákáním ve volnosti, následovaným zkouškou základních chodů, kterého se účastní až čtyři klisny najednou.

Staniční test je pro holštýnské klisny kratší, trvá pouze 14 dní. Probíhá opět formou tréninku se zkušenými jezdci za standardizovaných podmínek. Znamky se udílí za základní chody, jezditelnost, skokové schopnosti, ale také za chování klisny – její motivaci a jak se sebou nechá manipulovat (Holsteiner Verband, 2017).

3.3.4 Francie

Typickým sportovním plemenem pro Francii je Selle Français.

3.3.4.1 Testace hřebců

Přibližně jedno až dvě procenta hřebců z generace jsou licentováni jako plemenci Selle Français. Jejich selekce a následná licentace probíhá na třech úrovních:

- Mladí hřebci dvouletí a tříletí
- Hřebci čtyřletí až sedmiletí, účastníci se závodů
- Hřebci sportující na mezinárodní úrovni/s kvalitním potomstvem

Všichni hřebci, kteří splní kritéria selekce, jsou dočasně licentováni na sedm let, licentace se stává trvalou po ověření jejich sportovní výkonnosti a kvality potomstva.

Každý rok je posouzeno kolem 300 mladých dvouletých hřebců během jarní kvalifikace. Přibližně 80 z nich je pak vybráno pro Stallion Licensing Show, která se koná každý podzim v Saint-Lô v Normandii, 10-20 % z nich je na konci licentováno. Tato licence je potvrzena následující rok, pokud jsou hřebci mezi vítězi přehlídky hřebců jako tříletí. Dvouletí skokoví a všestrannostní koně jsou hodnoceni za stavbu těla, chody a skoky ve volnosti, drezurní koně jen za stavbu těla a chody.

U tříletých skokových koní se hodnotí konstituce, chody, skoky ve volnosti a schopnost pro skákání nebo všestrannost. U drezurních koní konstituce a chody ve volnosti a pod sedlem. Každoročně je posuzováno asi 500 hřebců, 80 až 100 z nich je vybráno do finále, které probíhá v rámci Dnů Selle Français. Nakonec jich 20-40 % obdrží licenci.

Selekce je kompletní po desetidenní testovací relaci, která směřuje k posouzení kvality všech licentovaných hřebců ve více detailech a identických podmínkách.

Kromě sportovního nadání se bere v úvahu také hodnota mateřské linie, tedy sportovní výkony matek a jejich potomků zpět do páté generace.

Pro čtyřleté a starší hřebce se licentace koná na sportovním kolbišti. Licenční komise se schází během finále šampionátu mladých koní. Koně jsou posuzováni podle stavby těla, chodů a sportovního nadání. Specifické posouzení se provádí pro každou z olympijských disciplín – drezuru, parkur a všestrannost. Čím je kůň starší, tím důležitějším kritériem jsou jejich sportovní výkony.

Starší hřebci mohou získat licenci, pokud poskytnou důkaz o vysoké úrovni svých výkonů na závodech mezinárodní nebo národní úrovně. Pro hřebce sportující ve Francii je minimální index výkonnosti pro licenciaci 140. Ti hřebci, kteří závodí v jiných zemích, se musí aspoň třikrát umístit v první osmičce na CSI3*, Grand Prix a dalších. Jsou posuzováni komisí.

Dále může být požádáno o licenciaci starších hřebců, kteří dokážou svou hodnotu v plemenitbě (hlavně hřebci z jiných plemenných knih), zejména, pokud mají aspoň 2 potomky umístěné v prvních 2000 světového žebříčku.

V každém případě, výbor plemenné knihy SF je tím, kdo rozhoduje o licenciaci hřebců, po posouzení licenční komise. Komise se skládá z národních rozhodčích plemenné knihy a několika expertů podle disciplíny (Selle Français, 2017).

3.3.4.2 Testace klisen

Selekce plemenných klisen SF je charakterizována motivujícím přístupem, tj. všechny klisny SF mohou přispívat do chovu, pokud jsou kříženy s licentovaným hřebcem SF. Selekcce probíhá k podpoře nejlepších klisen.

Několik posledních let byl šlechtitelský program SF zaměřen na podporu mladé genetiky pro brzkou reprodukci.

Dvouleté a tříleté klisny jsou posuzovány ve všech regionech Francie ve stavbě těla, chodech a schopnostech při skákání ve volnosti. Ty nejlepší z nich jsou pozvány, aby se účastnily Národního šampionátu během léta.

Cílem toho je iniciovat chovatele, aby své nejlepší mladé klisny dávali do chovu, aby mohly porodit jedno až dvě hříbata, než začnou svou vlastní sportovní kariéru. To poskytuje urychlení genetického pokroku zkrácením mezery mezi generacemi.

3.3.5 Další

Rakouský teplokrevník

Cílem současného chovu rakouského teplokrevníka je získat ušlechtilého, korektního a výkonného koně velkého rámce s elastickými, prostornými chody a skokovými schopnostmi, který bude vhodný pro všechny druhy jezdeckého sportu.

Selekční program, vytvořený Svazem chovatelů rakouského teplokrevníka, zahrnuje hodnocení hříbat a chovných klisen na svodech a při zápisu do plemenné knihy, hodnocení na výstavách a spolkových šampionátech, 70denní test hřebců a výkonnostní zkoušky klisen. Zkoušky klisen jsou stejně jako u jiných plemen buďto staniční nebo polní (Karásková et Jiskrová, 2008)

Maďarský teplokrevník

Výkonnostní zkouška maďarských klisen se skládá ze tří částí – posouzení stavby těla, skoků ve volnosti a analýzy pohybu. První část zahrnuje hodnocení typu, hlavy, krku, sedlové oblasti, rámce, předních a zadních končetin, pravidelnosti a elasticity pohybu a celkového dojmu. Při skákání ve volnosti se posuzuje styl skoku, skokové schopnosti a odhad vzdálenosti. V neposlední řadě se hodnotí krok, klus a cval.

Skoky ve volnosti a pohyb se vždy hodnotí na stupnici od 0 do 10, u stavby těla se ale stupnice liší podle významnosti jednotlivých partií pro využití koně v jezdeckví. Na škále od 0 do 12 se hodnotí krk, přední a zadní nohy a elasticita pohybu, typ na škále 0-6 a hlava a rámec na škále 0-8. Zbylé vlastnosti pak na klasické stupnici 0-10 (Posta et al., 2010)

3.4 Selektce a šlechtění

Selektce je významnou fází plemenitby. Jejím principem je výběr a využití k chovu jen jedinců s výbornými požadovanými vlastnostmi. Dá se rozdělit na selektci hromadnou a individuální. Při hromadné selektci se jedná o negativní výběr, jejím cílem je vyloučit z chovu nevhodné jedince s cílem očistit populaci. Využívala se zejména dříve v extenzivních chovech.

Individuální selektce se podle Duška et al. (2007) dá provádět podle různých kritérií – podle plemenného standardu, pohlavního výrazu, exteriéru a zbarvení, zdraví a podle výkonnosti.

Cílem plemenářské práce je dosáhnout homogenity v typu i stavbě těla u plemene tak, aby odpovídala jeho užitkovému zaměření. Šlechtitelský proces se dělí na tři fáze.

V první zušlechťovací fázi by měli být využíváni plemenci s ověřenou heritabilitou, harmonickou stavbou těla a odpovídajícími užitkovými vlastnostmi. Cílem této fáze je typová a tvarová homogenizace stáda.

Ve druhé fázi dochází ke zlepšování jednotlivých vlastností a ve třetí k udržení těchto znaků na vysoké úrovni (Dušek et al., 2007).

3.4.1 Plemenná hodnota

Pojem plemenná hodnota se definuje jako odhad genetického založení jedince pro odchylku jeho výkonnosti od průměru vrstevníků. V současné době je možné zjistit pouze rozdíly ve výkonnosti způsobené genetickým založením, ale ne samotné genetické založení pro výkonnost koně (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017a).

Odhad plemenné hodnoty je založen na výsledcích statistických metod, které zkoumají dědičný vliv jednotlivých zvířat na schopnosti jejich potomků (Hengstleistungsprüfung, 2015).

Selekční programy v chovu sportovních plemen koní užívají k odhadu plemenné hodnoty buďto výsledky výkonnostních zkoušek nebo sportovní testace (Jiskrová, 2004a).

Odhad plemenné hodnoty českého teplokrevníka se vypočítává metodou BLUP Animal model. Hodnota se stanovuje každoročně, a to ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně a Výzkumným ústavem živočišné výroby v Praze v Uhříněvsi (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017a).

Jako častá charakteristika výkonnosti koně je uváděn zisk dotací, tedy suma, kterou kůň vyhraje v jezdecké sezóně. Ale v případě, že tato charakteristika možná není, dá se využít jiných prostředků. Například v Irsku byl sestaven žebříček tzv. normalizovaného pořadí na základě

trestných bodů a časů ve sportovních soutěžích. Ve Francii bylo k odhadu plemenné hodnoty použito kritérium relativní pořadí (Jiskrová, 2004a).

Podklady pro odhad plemenné hodnoty českého teplokrevníka tvoří data z hodnocení hříbat pod klisnou, hřebečků v testačních odchovnách, klisen na svodech a při zápisu do PK, dále výsledky základních zkoušek výkonnosti a 70denního testu a výsledky sportovních soutěží (Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017a).

Využití zahraničních modelů odhadu plemenné hodnoty není v České republice možné, jelikož většina sportovních soutěží není dotovaná. Využívá se tedy přepočtení trestných bodů v soutěži na jeden start s ohledem na obtížnost soutěže.

Ke kontrole dědičnosti se využívá absolutní sportovní hodnota, která je stanovena pro každého plemenného hřebce. ASH se určuje buď na nejvyšší dosažené hranici výkonnosti potomstva plemeníků nebo na standardní hranici, kterou představuje obtížnost stupně S.

Přetrvávajícím trendem je malý počet potomků po jednom plemeníkovi a současně málo potomků českých plemeníků. Vliv importovaných zahraničních sportovních koní, kteří jsou využíváni také k zušlechťování plemene, stále sílí. Tyto skutečnosti komplikují odhad plemenné hodnoty a jeho spolehlivost, protože příliv importovaných koní zvyšuje různorodost chovu českého teplokrevníka, což způsobuje méně dokonalé propojení matice příbuznosti. Na druhou stranu zvyšuje spolehlivost odhadu PH narůstající zájem o jezdeckví a s tím spojený nárůst počtu startů i nově zařazených koní do sportu, zejména ve skokových soutěžích (Jiskrová, 2004a).

Jiskrová (2004a) při výpočtu odhadu plemenné hodnoty českého teplokrevníka pomocí metody BLUP Animal model musela zvažovat vliv pevných efektů pohlaví, věku, stupně obtížnosti soutěže, v níž koně startovali, ale také náhodné efekty jako chovatele, jezdce, trvalé prostředí a číslo soutěže.

3.4.2 Genetické parametry

Speciálně navržené výkonnostní zkoušky mladých koní prokazují vysokou heritabilitu a vysokou genetickou korelaci s pozdějšími výsledky sportovních soutěží. Ačkoliv se testační systémy napříč zeměmi liší, výsledky pro většinovou populaci koní se shodují (Thorén Hellsten et al., 2006).

Thorén Hellsten et al. (2006) se zabývali genetickými parametry zvláště pro staniční a polní výkonnostní testy. Data čerpali z nizozemských, německých a švédských studií, přičemž společné genetické parametry pro všechny studie byly tyto: krok, klus, cval, jezditelnost, skákání (pod jezdcem) a skoky ve volnosti.

U staničních testů byly koeficienty heritability mírné až vysoké, v průměru 0,4-0,5. Z výše zmíněných vlastností měla nejvyšší průměrnou hodnotu heritability jezditelnost. Genetické korelace mezi jednotlivými chody a mezi chody a jezditelností byly vysoké až velmi vysoké, s hodnotami kolem 0,8. Vysoká korelace byla mezi skákáním pod jezdcem a skoky ve volnosti, její hodnota byla vyšší než 0,9. Naopak nejmenší korelace se ukázala být mezi chody a skákáním, konkrétně mezi krokem a skoky ve volnosti (hodnota 0,24).

U polních testů se ukázal být nejvyšší koeficient heritability u skákání, avšak hodnoty se příliš nelišily. Pro všechny sledované vlastnosti to byly hodnoty kolem 0,3. Studie se ovšem rozcházejí v hodnotách genetických korelací mezi posuzovanými vlastnostmi významnými pro drezuru (chody, jezditelnost) a pro skákání. Shodují se ovšem, že ze základních chodů cval nejvíce koreluje se skokovými schopnostmi.

Také dle Maršálka et al. (2010) existuje vysoká až velmi vysoká genetická korelace mezi výsledky skoků ve volnosti a výsledky skokových soutěží. Dále tvrdí, že selekce podle vlastností hodnocených při zápisu do plemenné knihy přispívá k odhadu chovných hodnot pro sportovní soutěže.

Dle Duška et al. (2007) se u výkonnosti obecně počítá s hodnotou heritability 0,3, ale lze předpokládat, že tato hodnota by mohla být o něco vyšší. Důvodem této domněnky je ne zcela zřejmá objektivnost informací, které poskytují genetické parametry. Bodové hodnocení vlastností je často nahuštěno v rozsahu 7 až 8 bodů, přičemž nedochází ke kvalitativnímu rozlišení koní.

3.5 Porovnání testačních systémů

Ačkoliv systém testace výkonnosti českého teplokrevníka prošel již mnoha změnami, stále nedosahuje kvalit zahraničních systémů. Zahraniční testační systémy se do dnešní podoby začaly formovat dříve nežli ten český. Chov koní se v na našem území dlouho zaměřoval na šlechtění všestranně využitelného koně, kdežto v zahraničí se již úzce specializovali na sportovní výkonnost, především parkurové a drezurní soutěže.

Na rozdíl od českých systémů se při zahraničních výkonnostních zkouškách hřebců již nehodnotí exteriérové vlastnosti, ale jen výkonnost a znaky s ní spojené. Hodnocení exteriéru se provádí při dřívějších testacích, předcházejících výkonnostní zkoušce.

Za nejpracovanější a nejpřísnější systém se dá považovat systém testace koní KWPN. Velká pozornost je zde věnována testaci hřebců, kteří musí podstoupit před samotnou zkouškou výkonnosti ještě tři důkladná pozorování a při každém z nich prokázat své schopnosti. Hřebci navíc absolvují četná veterinární vyšetření, včetně DNA testů, vyšetření spermatu a rentgenologického vyšetření kostí a kloubů.

Systém testace klisen je u KWPN také velmi striktní. Oproti českým ZZV klisen existuje pro klisny KWPN více možností pro složení zkoušek, které je umožněno skládat i valachům a neuchovněným hřebcům.

O plemenicích KWPN mají chovatelé velmi podrobné informace, od rodokmenu a obecných informací o hřebci až po rentgenové snímky, protokoly z výkonnostních zkoušek, sportovní index, počet potomků v chovu, včetně jejich kvality a výkonnosti. U českých plemeníků jsou dostupné informace o jejich zbarvení, věku, původu, tělesných rozměrech a počtech potomků, zaregistrovaných do plemenné knihy ČT, ale již chybí záznamy o kvalitě tohoto potomstva a jeho variabilitě.

Podobně podrobné informace jako o KWPN lze získat o německých hannoverských a holštýnských hřebcích. Němečtí jezdečtí hřebci mají jednotný systém výkonnostních zkoušek. Testační systém prošel roku 2016 velkou reformou, změnila se mimo jiné délka trvání staničních testů.

Jako jedni z mála pořádají zvlášť zkoušky pro hřebce zaměřené na všestrannou způsobilost a umožňují zúčastnit se i se starším hřebcem hned několika variant sportovních testů.

Francouzský testační systém plemene selle français umožňuje uchovnění starších hřebců bez skládání tradičních výkonnostních zkoušek. Hřebci musejí prokázat své dovednosti při sportu nebo se prokázat kvalitním potomstvem. Mladí hřebci, kteří projdou selekcí, navíc

obdrží licenci jen na sedm let, poté se musí prokázat svými sportovními výkony nebo kvalitou potomstva, aby mohl nadále působit jako plemeník.

Každý rok je vybrán jen poměrně malý počet hřebců ČT, může se tedy zdát, že jejich selekce je také velmi přísná. Ve skutečnosti jsou nízké již počty hřebců, které se výběrů účastní. Ve zmíněných evropských systémech se testace účastní vysoké počty hřebců a licenci získá velké procento z nich, což vypovídá o jejich kvalitě.

Český systém je kromě francouzského jediný z uvedených, při němž neexistuje varianta staničního testu pro klisny. Výhodou tohoto typu testu je stejnorodá příprava klisen pod zkušenými jezdci.

4 Závěr

Výkonnostní zkoušky slouží jako prostředek k prověření výkonnosti, při nichž se prověřuje větší počet vlastností. Koně by měli dosáhnout zvýšeného, ale ne maximálního výkonu, aby nedocházelo k jejich psychickému ani fyzickému stresu.

Speciálně navržené výkonnostní zkoušky mladých koní prokazují vysokou heritabilitu a vysokou genetickou korelaci s pozdějšími výsledky sportovních soutěží.

Svaz chovatelů českého teplokrevníka, který vede chov ČT na našem území, vytvořil testační systém zaměřený zejména na mladé koně, čímž se snaží přiblížit testačním systémům vyspělých evropských zemí. Přetrvávajícím problémem českého chovu je malý počet českých plemeníků z důvodů importu zahraničních hřebců a současně malý počet potomků jednoho hřebce, což vede k nedostatku informací a jednotlivých plemenících.

Za nejpřísnější z uvedených systémů se dá považovat testační systém koní KWPN. Hřebci tohoto plemene podstupují podrobná lékařská vyšetření a tři pozorování ještě před tím, než vůbec mohou skládat výkonnostní zkoušky. Neméně složitý je systém testování německých a francouzských hřebců.

S výkonnostními zkouškami se pojí odhad plemenné hodnoty, k jehož výpočtu se používá metoda BLUP Animal model. Na našem území není možné použít zahraniční modely odhadu plemenné hodnoty, z důvodu absence v nich užívané charakteristiky výkonnosti.

5 Seznam použité literatury

Dražan, J., Machek, J., Regner, K., Luka, V., Perníček, M., Lukášek, M., Hojer, J., Novotný, M., Gallas, J., Gaudníková, J. 2014. Koncepce chovu koní v ČR. Zhodnocení šlechtitelské práce plemene český teplokrevník. Ministerstvo zemědělství. Praha. 1-12

Ducro, B., Koenen, E., van Tertwijk, J., van Arendonk, J. 2007 Genetic relations of First Stallion Inspection traits with dressage and showjumping performance in competition of Dutch warmblood horses. *Livestock Science*. (107). 81-85.

Dušek, J., Misař, D., Müller, Z., Navrátil, J., Rajman, J., Tluchoř, V., Žlumov, P. 2007. Chov koní. Brázda, s.r.o. Praha. 404 s. ISBN 80-209-0352-6

Hannoveraner Verband. 2017. Hanoverian Breeding programs. [online]. Verden. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <<http://en.hannoveraner.com/hannoveraner-zucht/zuchtprogramme/>>

Hengstleistungsprüfung. 2015. Hengstleistungsprüfung Rules for Stallion Performance Test of the German riding horse breeds. [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <<https://www.hengstleistungspruefung.de/en/performance-tests/future-tests/future-tests>>

Holsteiner Verband. 2017. Ein Zucht-konzept setzt sich durch. [online]. Kiel. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <<https://www.holsteiner-verband.de/der-verband/holsteiner-pferde/zucht-konzept>>

Jiskrová, I. 2004a. Estimation of the breeding value of sport horses in the Czech Republic. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*. 52 (1) 145-152.

Jiskrová, I. 2004b. Genetic trend for jumping performance in Czech warm-blooded horses. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*. 52 (1). 97-102.

Karásková, D., Jiskrová, I. 2008. Analysis of criteria for entry of the austrian warm-blood horse into the stud book. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*. 56 (4). 85-94.

- KMK. 2017. Zásady pro soutěže Kritérium mladých koní v roce 2017. [online]. Česká jezdecká federace. Praha. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <<http://www.cjf.cz/files/stranky/zavody/chovatelske-souteze/2017/Zasady.KMK.2017.pdf>>
- KWPN. 2017. KWPN Breeding. [online]. KWPN Royal Dutch Sport Horse. Ermelo, Netherlands. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <<http://www.kwpn.org/kwpn/breeding/>>
- Lewczuk, D. 2015. Effect of the age on performance tests in Warmblood horses in Poland. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*. 10 (5). 413-418
- Machek, J., Šilhánová, D. 2008. Situační a výhledová zpráva-koně. Ministerstvo zemědělství ČR. 22-24.
- Marsalek, M., Blazkova, K., Sedlackova, M., Kasna, E. 2010. Evaluation of improvement in jumping ability of young horses. *Journal of Livestock Science*. 1(1). 1-8.
- Posta, J., Komlósi, I., Mihók, S. 2010. Genetic parameters of Hungarian Sport Horse. Mare performance tests. *Animal Science Papers and Reports*. 28 (4). 373-380.
- Selle Français. 2017. Stud-book Selle Français [online]. Montrouge. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <<http://en.sellefrancais.fr/the-selle-francais-breed-82-rubrique.html>>
- Svaz chovatelů českého teplokrevníka. 2017a. Šlechtitelský program českého teplokrevníka. [online]. Svaz chovatelů českého teplokrevníka. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z <<http://www.schct.cz/cz/svaz/slechtitelsky-rad.html>>
- Svaz chovatelů českého teplokrevníka. 2017b. Zkušební řád českého teplokrevníka. [online]. Svaz chovatelů českého teplokrevníka. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z <<http://www.schct.cz/cz/svaz/zkusebni-rad.html>>
- Šarovská, L., Walterová, L., Krčová, S., Jiskrová, I. 2009. Sport's performance of Czech warmblood horse on the base of results in the breeding competitions. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*. 57 (1). 129-136.

Šarovská, L., Walterová, L., Krčová, S., Černý, T., Jiskrová, I. 2010. Compare studhorse by results their progeny in Criteria of young horses. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*. 58 (5). 355-360.

Thorén Hellsten, E., Viklund, Å., Koenen, E.P.C., Ricard, A., Bruns, E., Philipsson, J. 2006. Review of genetic parameters estimated at stallion and young horse performance tests and their correlations with later results in dressage and show-jumping competition. *Livestock Science*. 103 (1). 1-12.

Wejer, J., Lewczuk, D. 2016. Effect of the Age on the Evaluation of Horse Conformation and Movement. *Annals of Animal Science*. 16 (3). 863-870.

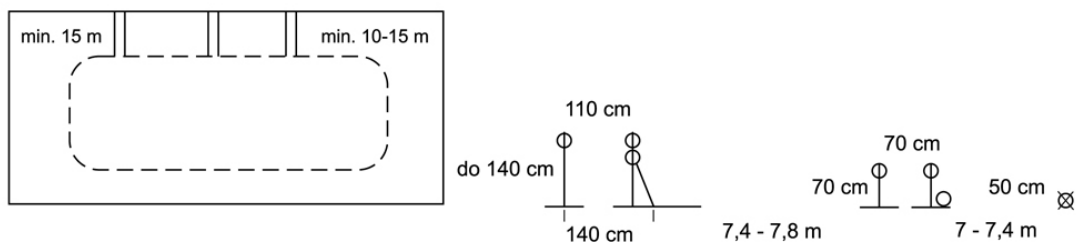
6 Přílohy

70denní test hřebců ČT

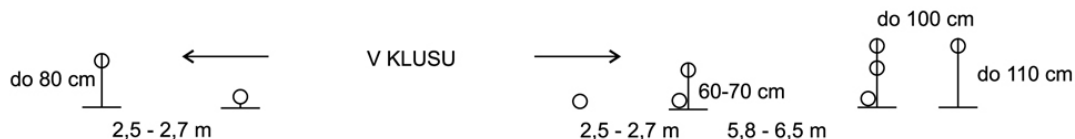
Příloha 1 zkušebního řádu

70-ti denní test

Zkouška ve volnosti

Zkouška jezditelnosti

Skoková zkouška-plán trasy parkuru

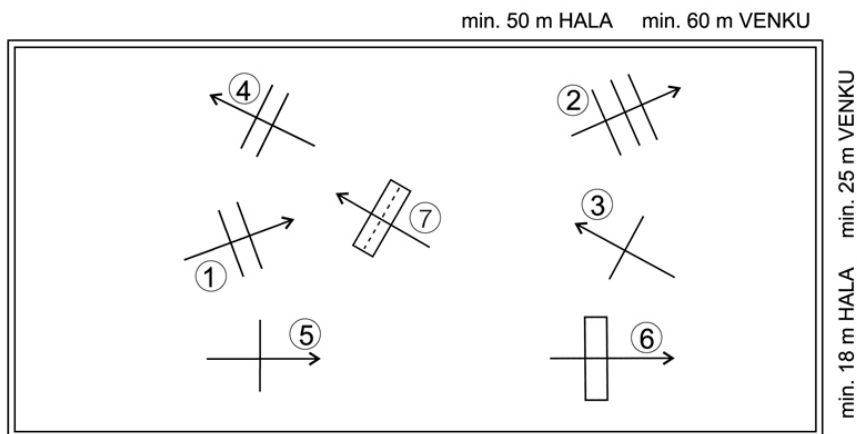
- 1) OXER
- 2) TRIPLBAR
- 3) KOLMÝ SKOK
- 4) OXER
- 5) KOLMÝ SKOK
- 6) ZEĎ
- 7) BAZÉN

VÝŠKA 100 CM

ŠÍŘKA 100 cm

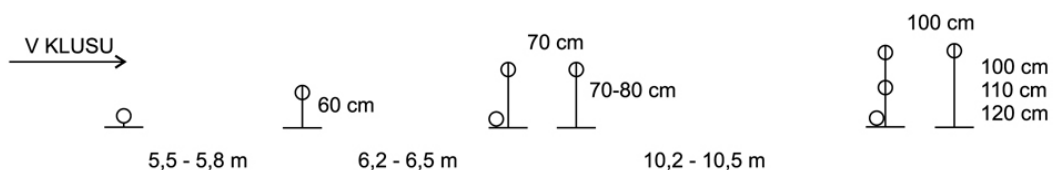
BAZÉN do 110 cm

TRIPLBAR 120 cm

- 1 - 2 5 CVALOVÝCH SKOKŮ
- 3 - 4 4 CVALOVÉ SKOKY
- 5 - 6 5 CVALOVÝCH SKOKŮ

Skoková zkouška - postupová řada

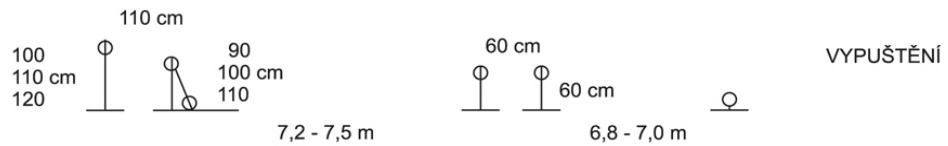
Drezurní zkouška

<i>Pod sedlem (20 x 60 m)</i>	
A	vjezd středním krokem
X	stát, pozdrav, středním krokem vchod
C	na pravou ruku
M	pracovní klus lehký 1x kolem
MXK	změnit směr – kroky a rámeček prodloužit
K	pracovní klus lehký
A	velký kruh 1x kolem (20 m)
A	pracovní cval – velký kruh 1x kolem (20 m)
FM	pracovní cval – skoky a rámeček prodloužit
MC	pracovní cval
C	pracovní klus lehký
HXF	změnit směr – kroky a rámeček prodloužit
F	pracovní klus lehký
A	velký kruh 1x kolem (20 m)
A	pracovní cval a velký kruh 1x kolem (20 m)
A	Přímo
KH	pracovní cval – skoky a rámeček prodloužit
HC	pracovní cval
C	pracovní klus lehký
MXK	změnit směr – kroky a rámeček prodloužit
K	pracovní klus
HK	střední krok, nechat vytáhnout otěž
K	střední krok a otěže zkrátit
A	ze středu
X	stát, pozdrav, odjezd volným krokem na dlouhých otěžích

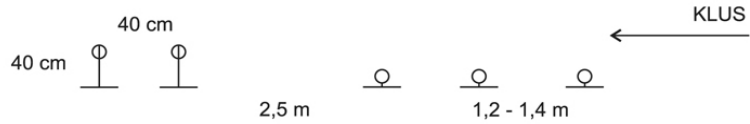
Základní zkouška výkonnosti klisen ČT

Základní zkouška výkonnosti

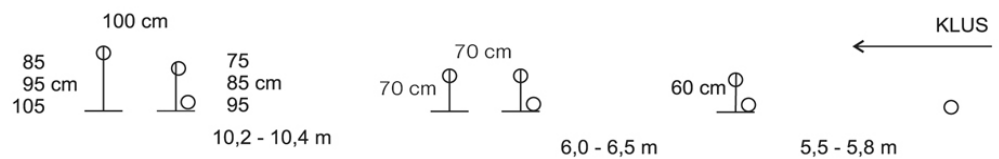
Zkouška ve volnosti

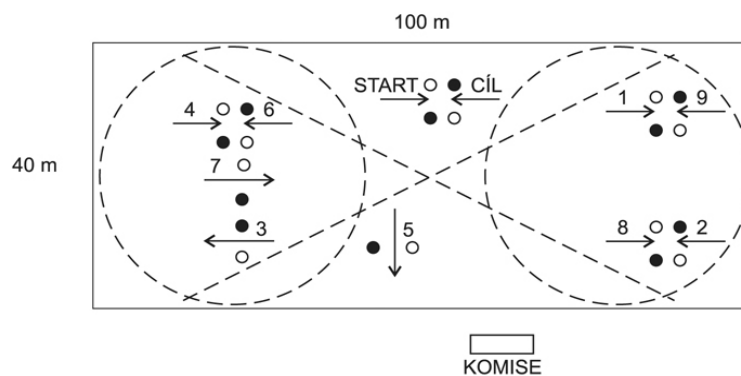
Kavaletová řada

Postupová řada

Plán trasy vozatajského parkuru

Úlohy pro zkoušku mechaniky pohybu a ovladatelnosti

<i>Pod sedlem (20 x 60 m)</i>		<i>V zářpřeži (40 x 100 m)</i>	
A	vjezd středním krokem	A	vjezd pracovním klusem
X	stát, pozdrav, středním krokem vchod	X	stát, pozdrav, krokem vchod
C	na pravou ruku	C	na levou ruku
M	Pracovní klus lehký 1x kolem	H	pracovní klus
MXK	změnit směr – kroky a rámeč prodloužit	FM	střední klus
K	pracovní klus lehký	M	pracovní klus
A	velký kruh 1x kolem (20 m)	HK	střední klus
A	pracovní cval – velký kruh 1x kolem (20 m)	K	pracovní klus
FM	pracovní cval – skoky a rámeč prodloužit	A	pracovní krok
MC	pracovní cval	FXH	střední krok
C	pracovní klus lehký	H	pracovní klus
HXF	změnit směr – kroky a rámeč prodloužit	MF	střední klus - zvýraznit
F	pracovní klus lehký	F	pracovní klus
A	velký kruh 1x kolem (20 m)	KH	střední klus - zvýraznit
A	pracovní cval a velký kruh 1x kolem (20 m)	H	pracovní klus
A	Přímo	C	velký kruh (průměr 40 m)
KH	pracovní cval – skoky a rámeč prodloužit	C	Přímo
HC	pracovní cval	MXK	střední klus
C	pracovní klus lehký	K	pracovní klus
MXK	změnit směr – kroky a rámeč prodloužit	A	velký kruh (průměr 40 m)
K	pracovní klus	A	Přímo
HK	střední krok, nechat vytáhnout otěž	C	ze středu
K	střední krok a otěže zkrátit	X	Stát
A	ze středu	X	odjezd krokem
X	stát, pozdrav, odjezd volným krokem na dlouhých otěžích		

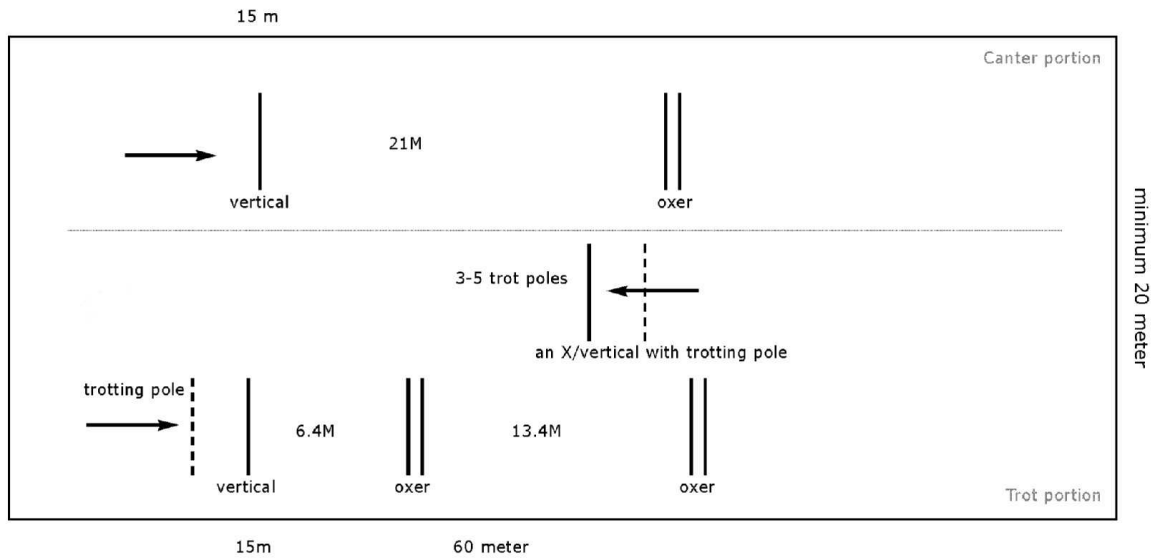
((Svaz chovatelů českého teplokrevníka, 2017b))

Drezurní IBOP – klisny KWPN

A-F-B-M-C	Vjezd v pracovním klusu na levou ruku
H-X-F	Změnit směr
A	Vlnovka o třech obloucích
Mezi F a A	Pracovní krok
K-X-M	Změnit směr
Mezi K a A	Pracovní klus
B	Kruh 20 m, jednou kolem, v B pracovní cval vlevo
A	Kruh 20 m, jednou kolem, na kruhu prodloužit cvalové skoky
Mezi C a H	Pracovní klus
F-X-H	Změnit směr ve středním klusu
B	Kruh 20 m, jednou kolem, nechat vytáhnout otěže
F	Krok
K	Klus
E	Kruh 20 m, jednou kolem, v E pracovní cval vpravo
A	Kruh 20 m, jednou kolem, na kruhu prodloužit cvalové skoky
Mezi C a M	Pracovní klus
K-X-M	Změnit směr ve středním klusu
Mezi K a A	Pracovní krok
A	Ze středu, mezi X a G stát, pozdrav, opustit obdélník v kroku na volné otěži

Skokový IBOP – klisny KWPN

IBOP jumping course

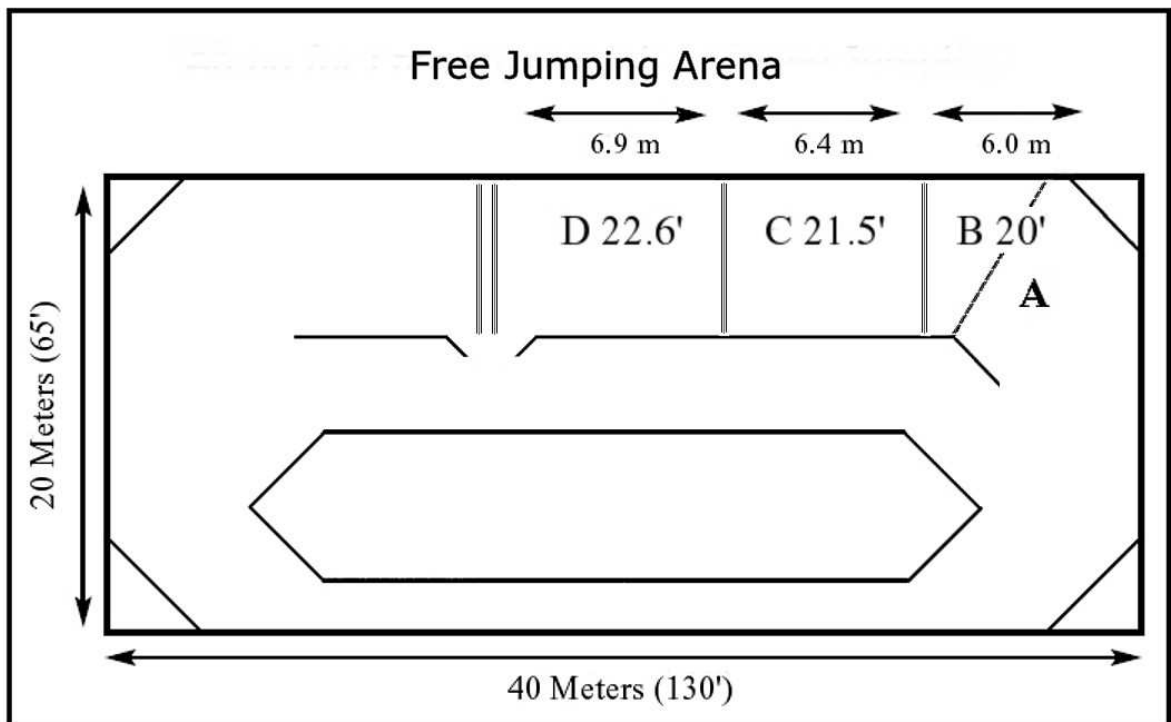

Height of jumps:

Three year olds: 80 - 90 cm

Four year olds: 90 - 100 cm

Five year olds: 100 - 110 cm

(KWPN, 2017)

Výkonnostní zkoušky německých hřebců

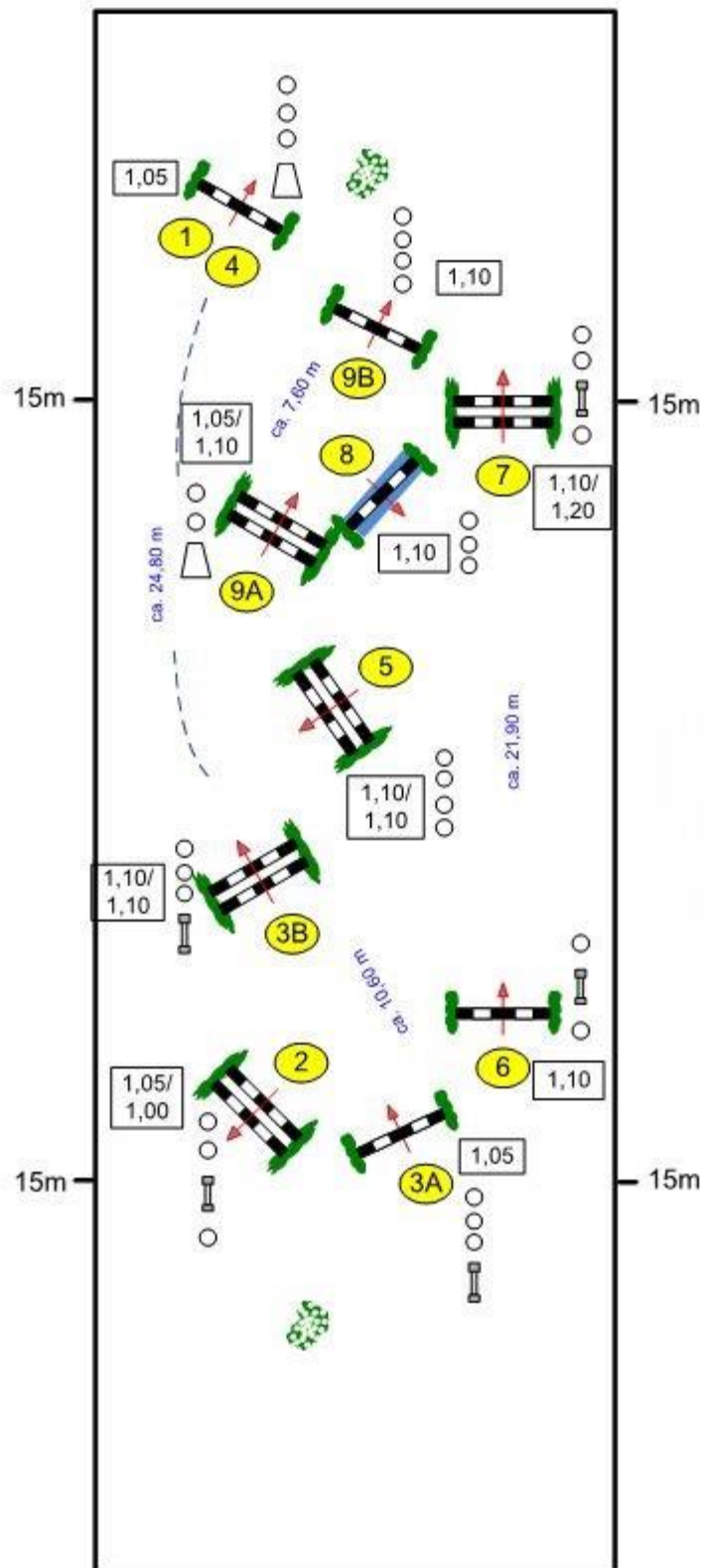
Úloha DA – Drezurní zkouška pro čtyřleté hřebce

Obdélník 20 x 60 m

Trvání cca 4,5 min.

A-X	Vjezd v pracovním klusu
X	Stát, pozdrav
Pracovní klus	
C	Na levou ruku
(C-H-K-A-F-B)	Pracovní klus
B-E-B	Kruh (jednou kolem)
B	Přímo
H-X-F	Změnit směr, kroky prodloužit, lehký klus
F	Pracovní klus
A	Střední krok
K-X-M	Změnit směr
M	Pracovní klus
C	Pracovní cval
E-B-E	Kruh (jednou kolem)
Mezi B a E	Povolit otěže
E	Přímo
F-X-H	Změnit směr
Před X	Pracovní klus
Za X	Pracovní cval vpravo (klus povolen po 2 až 3 koňské délky)
C	Kruh (jednou kolem)
C	Přímo
M-F	Cvalové skoky prodloužit
Mezi F a A	Pracovní cval
Mezi A a K	Pracovní klus
E-B	Půlkruh, přitom lehký klus a nechat vytáhnout otěže
B-F	Přímo, otěže zkrátit
A	Středem jízdárny
X	Stát, pozdrav
Opustit obdélník ve středním kroku na dlouhé otěži	

Parkur pro pětileté hřebce

(Hengstleistungsprüfung, 2015)